

Doniyor kitobi — bir yuz oltmish birinchi

*Muqaddas Kitob bashoratining vahiyini qaror toptirishda Rimning o'zni:
Doniyor kitobining o'n birinchi bobini batafsil tadqiq etish*

Jeff Pippenger

2024-03-27

Doniyor kitobining o'n birinchi bobidagi vahiy Muqaddas Kitob bashoratlariga oid barcha vahiyalar uchun asosiy tayanch nuqtasidir, va o'n birinchi bobdagi bu vahiy Rim ramzi orqali mustahkamlangan.

Va o'sha zamonlarda janub podshohiga qarshi ko'plar bosh ko'taradilar; xalqing ichidagi talonchi kishilar ham vahiyini amalga oshirish uchun o'zlarini yuksaltiradilar; ammo ular yiqiladilar. Daniel 11:14.

Jones oldingi oyatga quyidagicha murojaat qiladi:

“Amoriylar o'z gunohlarining me'yorini to'ldirganlarida, ularning o'zni Xudoning xalqi bo'lgan Isroilga berildi. Isroil esa, majusiylarning yo'lidan borib, gunoh kosasini ham to'ldirgach, Xudo Bobil shohligini ko'tardi va hammasini tortib oldi. Bobil o'z gunoh kosasini to'ldirgach, hokimiyat Forsga ko'chirildi. Forslarning yovuzligi sababli farishta yuz o'girganida esa, Yunoniston amiri kirib keladi va uni supurib tashlaydi.”

“Va Yunonistonning qudrati qancha vaqt davom etishi kerak edi? Qachon u sindirilishi kerak edi? ‘Qonunbuzarlar gunohining to'la chorasiga yetganlarida.’ O'sha xalq o'z qabihligining me'yorini to'ldirguniga qadar turadi, so'ng hokimiyat boshqa bir shohlikka o'tkaziladi. U o'tkazilgan hokimiyat esa Rimniki edi, buni Doniyor 11:14 dan bilamiz. ‘Va o'sha zamonlarda janub shohiga qarshi ko'plar bosh ko'taradilar; shuningdek, xalqing orasidagi talonchi kishilar ham vahiy tasdiqlansin deb o'zlarini ko'taradilar; ammo yiqilurlar.’ Bu xalq talonchilar xalqi sifatida ko'rsatilgan — matn hoshiyasida aytilganidek, talonchilarning farzandlari sifatida.”

“Shohlik endi aynan shularga beriladi, va nima uchun? — ‘Bosqinchilar farzandlari vahiy(ni) mustahkamlash uchun o'zlarini yuksaltiradilar.’ Bu xalq maydonga chiqqanida, u holda vahiyini mustahkamlaydigan narsa kirib keladi; u vahiydagi ulug' maqsadlardan biri, Xudo barcha zamonlar uchun payg'ambarlar orqali bergan vahiy chizig'idagi asosiy bosh mo'ljal bo'lgan narsadir.” A. T. Jones, *The Columbian Year and the Meaning of the Four Centuries*, 6.

Jonsning aytishicha, Rim hokimiyati “sahna ustiga chiqqanida, o'shanda” ... “Xudo payg'ambarlar orqali barcha zamonlar uchun bergan ko'rish chizig'ini belgilab beradigan narsa kirib keladi.” Miller tarixida protestantlar, xuddi hozirgi Laodikiya Adventizmi o'rgatayotganidek, “sening xalqingning talonchilari” miloddan avvalgi 175 yildan 164 yilgacha hukmronlik qilgan Salavkiylar shohi Antiox Epifan ekanini o'rgatganlar. U Salavkiylar sulolasiga mansub edi; bu sulola Aleksandr Makedonskiy imperiyasining parchalanishidan keyin yuzaga kelgan yunon voris davlatlaridan biri edi. Bu masala yuzasidan kelishmovchilik Milleriylar tarixida shu qadar aniq bo'lganki, Antiox Epifanning aynan shunday identifikatsiyasi 1843 yilgi kashshoflar jadvalida aks

ettirilgan.

Jadvaldagi Antioxga oid ishora Xudoning payg‘ambarlik Kalomida topilmaydigan narsaga qilingan yagona ishorani ifodalaydi. U o‘sha davrdagi protestantlarning soxta ta’limotlarini — hozir esa Laodikeya Adventizmining soxta ta’limoti bo‘lgan qarashni — rad etish uchun u yerda joylashtirilgan. Uilyam Miller «Xudo barcha zamonlar uchun payg‘ambarlar orqali bergan ko‘rish chizig‘ini» o‘rnatadigan yer yuzidagi qudrat Rim ekanini anglashdagi ahamiyatning nechog‘li teranligini tushunganmi-yo‘qmi, bu shubhali; biroq Rim vahiy-ko‘rishni o‘rnatishini qat’iy himoya qilish uchun bu yetarlicha ravshan edi.

Vahiy bo‘lmagan yerda xalq halok bo‘ladi; ammo qonunni saqlaydigan baxtlidir. Hikmatlar 28:14.

Sulaymon shuni qayd etganki, vahiy bo‘lmagan joyda xalq halok bo‘ladi, va o‘n to‘rtinchi oyatdagi ibroniycha “vahiy” so‘zi Sulaymonning hikmatli so‘zidagi bilan aynan bir xildir. Vahiy hayot-mamot masalasidir, va “vahiy” Rim ramzi orqali mustahkamlanadi. O‘n to‘rtinchi oyatdagi “vahiy” so‘zi Habakkuk kitobining ikkinchi bobidagi vahiy uchun ishlatilgan ayni o‘sha so‘zdir.

Men qo‘riqxonamda turaman, minoraga chiqib o‘rnimni egallayman va U menga nima deyishini hamda tanbeh topganimda nima deb javob berishimni ko‘rish uchun kuzataman. Shunda Egamiz menga javob berib, dedi: “Vahiyini yozib qo‘y, uni lavhalar ustiga ravshan qilib bitib qo‘y, toki uni o‘qigan odam yugurib borsin. Chunki vahiy hali belgilangan vaqt uchundir, ammo oxirida u so‘zlaydi va yolg‘on chiqmaydi; agar u kechikkanday bo‘lsa ham, uni kut; chunki u albatta keladi, kech qolmaydi.” Habakkuk 2:1–3.

Birinchi oyatdagi “reproved” so‘zi “bahslashdi” degan ma’noni anglatadi. William Miller birinchi va ikkinchi farishtalar harakati tarixida minoraga qo‘yilgan soqchi edi, va u bashoratli ramziylikda o‘z tarixining bahsida nima deb javob berishi kerakligini so‘raganida, unga vahiy yozib qo‘yish aytili; bu vahiy Rim ramzi orqali mustahkamlangan. Bu haqiqatga muvofiq ravishda, Millerchilar Habakkukning ushbu uch oyatining bajo bo‘lishida 1843 yilgi kashshof jadvalni tayyorlaganlarida, ular o‘zlari kirishgan bahsning ayni markaziga ishora berdilar. Hech shubhasiz, ular Antiox Epifanning vahiy mustahkamlagan kuch bo‘lgani haqidagi nodonona dalilga ishora qilishlari Habakkukning ikkinchi bobidagi bahsni ifodalashini tushunmagan edilar, biroq Oq opa o‘sha jadval “Rabbiyning qo‘li bilan yo‘naltirilgan va o‘zgartirilmasligi kerak” degan edi; shunday ekan, jadvaldagi bahsga bo‘lgan ishora Xudoning qo‘lidan edi.

Millerchilar 1844-yil 19-apreldagi birinchi ko‘ngilsizlik Habakkukda, shuningdek Mattoning o‘nta bokira haqidagi masalida tilga olingan kechikish davrini boshlab berganini to‘g‘ri tushundilar. Ular, shuningdek, bu ikki bashorat Hizqiyo kitobining o‘n ikkinchi bobi bilan bevosita bog‘langanini ham angladilar; u yerda Hizqiyo har bir vahiy o‘z samarasini ko‘rsatadigan bir vaqt davrini belgilab beradi. “Vahiy” degan o‘sha so‘z ayni paytda biz ko‘rib chiqayotgan ibroniycha so‘zning o‘zidir. Shu sababli Jons quyidagini aytganda haqdir: “Qachonki” Rim “sahnaga chiqsa, o‘shanda vahiy mustahkamlaydigan narsa, vahiyning buyuk maqsadlaridan biri bo‘lgan narsa, Xudo payg‘ambarlar orqali barcha zamonlar uchun bergan vahiy yo‘nalishidagi bosh belgi kirib keladi.” Rim Xudoning bashoratli Kalomidagi butun vahiy mustahkamlaydi, va yanada aniqroq

aytganda, o‘n birinchi bobning butun tuzilishi aynan Rim ustiga qurilgandir.

Opa Uayt Doniyor kitobining o‘n birinchi bobining yakuniy bajo bo‘lishiga ishora qilib, “ushbu bashoratning bajo bo‘lishida sodir bo‘lgan tarixning ko‘p qismi takrorlanadi”, deb aytganida, u o‘n birinchi bobdagi allaqachon bajo bo‘lgan tarixlar Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi yakuniy oyatlarning timsoli bo‘lganini ko‘rsatmoqda. O‘n birinchi bobning yakuniy oyatlarining mavzusi shimol podshohidir; u yerda u zamonaviy Rimni ifodalaydi. Shunday ekan, Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi takrorlanadigan tarixlar Rimni ifodalovchi tarixlardir.

O‘n birinchi bobning so‘nggi olti oyatida zamonaviy Rim (shimol shohi) uchta geografik qudratni zabt etadi. Qirqinchi oyatda u janub shohini (1989 yildagi sobiq Sovet Ittifoqini), ulug‘vor yerni (yaqin orada keladigan Yakshanba qonuni paytida Qo‘shma Shtatlarni) va Misrni (Birlashgan Millatlar Tashkiloti timsolida ifodalangan butun dunyoni) zabt etadi. Doniyor o‘n birinchi bobda majusiy Rim o‘sha davrda ma‘lum bo‘lgan dunyoni egallash uchun uchta geografik qudratni zabt etuvchi sifatida tasvirlangan, so‘ngra esa papalik Rimi yer yuzini egallash uchun uchta geografik qudratni zabt etuvchi sifatida tasvirlangan.

Butparast Rim bobda ilk bor o‘n to‘rtinchi oyatda tilga olinadi; bu, uni vahiya asos bo‘ladigan ramz sifatida aniqlash uchundir, biroq uning hokimiyatga ko‘tarilishi o‘n oltinchi oyatgacha bayon etilmaydi. Aleksandr Makedonskiyning saltanati Xudoning bashoratli Kalomining bajo bo‘lishi sifatida to‘rt qismga bo‘lindi, ammo bu to‘rt qism tez orada bobning oxirigacha davom etadigan bashoratli rivoyatda janub shohi yoki shimol shohi sifatida ko‘rsatilgan ikki asosiy qarama-qarshi kuchga birlashdi. O‘n to‘rtinchi oyatda Rimning yuksalib kelayotgan qudrati vahiya asos soladigan kuch sifatida tilga olinadi, biroq muhokama qilinayotgan mavzu shimol va janub shohlari bilan ifodalangan holda Aleksandr saltanatining qoldiqlari o‘rtasidagi kurashlardir.

O‘n beshinchi oyatda bu ikki shoh hali ham o‘zaro kurash olib bormoqda va shimol shohi g‘olib kelmoqda. Ammo o‘n oltinchi oyatda Rim keladi va oyatda shunday deyiladi: “Lekin unga qarshi keluvchi”, ya‘ni shimol shohi janub shohi ustidan endigina g‘olib kelayotgan paytda Rim shimol shohiga qarshi kelganida, shimol shohi Rimga qarshi tura olmaydi. Rim g‘olib chiqadi va o‘n oltinchi oyatda Rim yana Yahudoning ulug‘vor yurtida turishi ham kerak edi. O‘n yettinchi oyatda Rim “butun saltanatining qudrati bilan kirishga yuz tutadi”. U o‘ziga qarshi tura olmagan shimol shohini oldi, so‘ng Yahudoni oldi, keyin esa Misrga kirdi.

Va o‘sha zamonlarda janub podshohiga qarshi ko‘plar bosh ko‘taradilar; sening xalqing ichidagi talonchilar ham vahiyni amalga oshirmoq uchun o‘zlarini yuksaltiradilar; ammo ular yiqiladilar. Shunda shimol podshohi kelib, qamal tepaligini ko‘taradi va eng mustahkam shaharlarni egallaydi; janubning qo‘shinlari ham, uning tanlangan xalqi ham qarshilik ko‘rsata olmaydi, na qarshi turishga kuch topiladi. Ammo unga qarshi kelayotgan kishi o‘z irodasiga ko‘ra ish tutadi, va hech kim uning oldida tura olmaydi; u go‘zal yurtda turadi, va u uning qo‘li bilan vayron qilinadi. U, shuningdek, butun shohliligining qudrati bilan kirishga yuz tutadi, va solihlar uning bilan bo‘ladi; shunday qiladi: va u unga ayollar qizini beradi, uni buzish uchun; ammo u uning tomonida turmaydi va u uchun ham bo‘lmaydi. Doniyor 11:14–17.

Bu oyatlarda tasvirlangan g‘alaba Daniel kitobining sakkizinchi bobining bajo bo‘lishidir.

Va ulardan biridan janubga, sharqqa va go‘zal yurt tomonga nihoyatda ulug‘aygan bir kichik shox chiqdi. Doniyor 8:9.

To‘qqizinchi oyatdagi kichik shox butparast Rimdir, va to‘qqizinchi oyat, o‘n birinchi bobning o‘n to‘rtinchi oyatidan o‘n yettinchi oyatigacha bo‘lgan oyatlarga muvofiq holda, butparast Rim dunyo ustidan hukmronlikni qo‘lga olar ekan, uchta geografik hududni zabt etishini ko‘rsatadi. Bu hududlar janub (Misr), sharq (Suriya, shimol shohi) va go‘zal yurt (Yahudo) edi. O‘n oltinchi va o‘n yettinchi oyatlardagi tarix qirqinchi oyatdan qirq uchinchi oyatgacha bo‘lgan oyatlarda zamonaviy Rimning tarixiy uch bosqichli zabt etishini timsol qilmoqda, chunki Opa Uayt aytganidek: “Ushbu bashoratning amalga oshishida sodir bo‘lgan tarixning katta qismi takrorlanadi.”

“Misr shimol podshohi Antioxga qarshi tura olmagan bo‘lsa-da, Antiox endi o‘ziga qarshi chiqqan rimliklarga qarshi tura olmadi. Hech bir shohlik endi bu ko‘tarilib kelayotgan qudratga qarshilik ko‘rsata olmas edi. Miloddan avvalgi 65-yilda Pompey Antiox Asiaticusni mulklaridan mahrum qilib, Suriyani Rim viloyatiga aylantirganida, Suriya zabt etilib, Rim imperiyasiga qo‘shib olindi.”

“Xuddi o‘sha kuch Muqaddas Diyorda ham turishi va uni yutib yuborishi kerak edi. Rim miloddan avvalgi 162-yilda ahd orqali Xudoning xalqi bo‘lgan yahudiylar bilan bog‘landi; shu sanadan boshlab u bashorat taqvimida muhim o‘rin egallaydi. Biroq u Yahudiya ustidan hokimiyatni amaldagi istilo orqali miloddan avvalgi 63-yilgacha qo‘lga kiritmadi; va bu quyidagi tarzda sodir bo‘ldi.”

“Pompey Pont podshohi Mitridatga qarshi yurishidan qaytganida, Yahudiya tojiga ikki da‘vogar — Girkon va Aristobul — kurash olib borayotgan edi. Ularning ishi Pompey huzuriga keltirildi; u tez orada Aristobulning da‘volari nohaq ekanini anglab yetdi, biroq uzoq vaqtdan beri orzu qilgan Arabistonga yurishini amalga oshirib kelguncha bu masaladagi qarorni kechiktirishni istadi va shundan so‘ng qaytib kelib, ularning ishlarini adolat va munosiblikka muvofiq hal qilishga va‘da berdi. Pompeyning haqiqiy niyatini anglab yetgan Aristobul shoshilinch ravishda Yahudiyaga qaytib bordi, o‘z fuqarolarini qurollantirdi va kuchli mudofaaga tayyorgarlik ko‘rdi; chunki u tojning boshqaga hukm qilinishini oldindan ko‘rib, har qanday xatar evaziga bo‘lsa ham uni saqlab qolishga qat‘iy bel bog‘lagan edi. Pompey qochqinni yaqindan ta‘qib qildi. U Quddusga yaqinlashganda, Aristobul o‘z yo‘lidan pushaymon bo‘la boshladi, uning qarshisiga chiqdi va to‘la bo‘ysunish hamda katta miqdorda pul va‘da qilish orqali ishni murosaga keltirishga urindi. Pompey bu taklifni qabul qilib, pulni qabul qilib olish uchun bir bo‘linma askar boshida Gabiniyni yubordi. Ammo o‘sha leytenant-general Quddusga yetib kelganida, darvozalar uning yuziga yopilganini ko‘rdi va devorlar tepasidan unga shahar bu bitimga rioya qilmasligi aytili.”

“Pompey bu tarzda jazosiz aldab qo‘yilishni istamay, o‘zi bilan olib yurgan Aristobulni kishanga soldi va darhol butun lashkari bilan Quddusga qarshi yurish qildi. Aristobul tarafdorlari shaharni himoya qilish tarafdori edilar; Hirkan tarafdorlari esa darvozalarni ochish tarafdori edilar. Keyingilar ko‘pchilikni tashkil etib, ustun kelganlari sababli, Pompeyga shaharga erkin kirish imkoni berildi. Shundan so‘ng Aristobul tarafdorlari ma‘bad tog‘iga chekindilar; ular bu joyni himoya qilishga qanchalik qat‘iy bel bog‘lagan bo‘lsalar, Pompey

ham uni zabt etishga shunchalik qat'iy edi. Uch oy oxirida devorda hujum uchun yetarli bir yorilish hosil qilindi va bu joy qilich tig'i bilan egallandi. Shundan keyin yuz bergan dahshatli qirg'inda o'n ikki ming kishi halok bo'ldi. Tarixchining ta'kidlashicha, o'sha paytda ilohiy xizmat bilan mashg'ul bo'lgan ruhoniylarning sokin qo'l va sobit maqsad bilan odatdagi xizmatlarini davom ettirayotganlarini ko'rish juda ta'sirli manzara edi; go'yo ular vahshiy g'ala-g'ovurdan mutlaqo bexabar edilar, holbuki atroflarida do'stlari qirg'in qilinayotgan, hatto ko'pincha ularning o'z qoni ham qurbonliklari qoni bilan qo'shilib ketayotgan edi."

"Urushga barham berib, Pompey Quddus devorlarini vayron qildi, bir necha shaharlarni Yahudiyaning yurisdiksiyasidan olib Suriyanikiga o'tkazdi va yahudiylar zimmasiga xiroj soldi. Shu tariqa, Quddus ilk bor fath yo'li bilan o'sha hokimiyatning qo'liga topshirildi; u esa «ulug'vor yurt»ni uni tamoman yemirib bitirgunicha temir changalidagi tutqunlikda ushlab turishi kerak edi."

“17-OYAT. U, shuningdek, butun shohligining qudrati bilan kirish uchun yuzini qaratadi, va u bilan birga to'g'ri kishilar ham bo'ladi; u shunday qiladi: va unga ayollar qizini beradi, uni buzish uchun; ammo u uning tomonida turmaydi va u uchun ham bo'lmaydi.”

"Yepiskop Nyuton bu oyat uchun yana bir o'qishni taqdim etadi; u ma'noni yanada ravshanroq ifodalaydigandek ko'rinadi, quyidagicha: 'U, shuningdek, butun shohlikka kuch bilan kirish uchun o'z yuzini qaratadi.' 16-oyat bizni rimliklar tomonidan Suriya va Yahudiyaning zabt etilishigacha olib keldi. Rim bundan avval Makedoniya va Frakiyani ham zabt etgan edi. Endi Misr Iskandarning 'butun shohligi'dan Rim hokimiyati bo'ysundirmagan holda qolgan yagona qism edi; ana shu hokimiyat endi o'z yuzini o'sha mamlakatga kuch bilan kirish uchun qaratdi." Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 258–260.

Biz ushbu maqolalarda allaqachon, bir necha bor, Doniyor kitobining o'n birinchi bobidagi o'ttizinchi va o'ttiz birinchi oyatlar qirqinchi va qirq birinchi oyatlarga qanday mos kelishini ta'kidlaganmiz; shuningdek, o'ttizinchi va o'ttiz birinchi oyatlar tarixi ham uchta shoxning sug'urib tashlanishiga mos keladi.

Men shoxlarga qaradim, va mana, ularning orasidan yana bir kichik shox ko'tarilib chiqdi; uning oldidan avvalgi shoxlardan uchasi ildizi bilan sug'urib tashlandi; va mana, bu shoxda inson ko'zlariga o'xshash ko'zlar hamda katta-katta so'zlarni gapiradigan bir og'iz bor edi. ... Va uning boshidagi o'nta shox haqida, shuningdek ko'tarilib chiqqan va oldidan uchasi yiqilgan boshqa shox haqida; ya'ni ko'zlari bor, juda katta so'zlarni gapiradigan og'zi bor, va ko'rinishi o'z sheriklarinikidan salobatliroq bo'lgan o'sha shox haqida. Doniyor 7:8, 20.

Doniyor kitobining sakkizinchi bobi, to'qqizinchi oyati butparast Rimni taxtga o'rnatgan zabt etishning uchta geografik hududini ifodalaganidek, shuningdek, shoxlarning yulib tashlanishi ham (Herullar, Ostrogotlar va Vandallarni ifodalab) papalik Rimini taxtga o'rnatgan zabt etishning uchta geografik hududini ifodalagan. Bu ikkala tarix ham Doniyor 11-bobning qirqinchi oyatidan qirq uchinchi oyatigacha bo'lgan oyatlarga mos keladi, va uch shoxning yulib tashlanishi o'ttizinchi va o'ttiz birinchi oyatlar tarixiga mos keladi.

“8-OYAT. Men shoxlarni kuzatib turgan edim, va mana, ularning orasidan yana bir kichik shox o‘tib chiqdi; uning oldida dastlabki shoxlardan uchasi ildizi bilan sug‘urib tashlandi; va mana, bu shoxda insonning ko‘zlariga o‘xshash ko‘zlar hamda ulug‘ so‘zlarni so‘zlovchi bir og‘iz bor edi.”

“Doniyor shoxlarni kuzatdi. Ularning orasida g‘alati bir harakatning alomatlari ko‘rindi. Kichik bir shox (avval kichik, biroq keyinchalik o‘z tengdoshlaridan ko‘ra qudratliroq bo‘lgan) ularning orasidan otilib chiqdi. U osoyishtalik bilan o‘ziga bir o‘rin topib, uni egallash bilan qanoatlanmadi; u boshqalaridan ba‘zilarini siqib chiqarib, ularning o‘rinlarini bosib olishi kerak edi. Uning oldida uchta shohlik sug‘urib tashlandi. Bu kichik shox, keyinroq buni yanada to‘laroq ko‘rib chiqish imkoniga ega bo‘lamiz, papalik edi. Uning oldida sug‘urib tashlangan uchta shox gerullar, ostrogotlar va vandallar edi. Ularning sug‘urib tashlanishining sababi esa shuki, ular papalik ierarxiyasining ta‘limoti va da‘volariga qarshi edilar, demakki, jamoatdagi Rim episkopining ustunligiga ham qarshi edilar.”

“Va ‘bu shoxda inson ko‘zlariga o‘xshash ko‘zlar va katta-katta gaplarni so‘zlaydigan og‘iz bor edi’; bu ko‘zlar papalik ierarxiyasining ziyrakligi, teran fahmi, makr-hiylasi va oldindan ko‘ra bilishining ayni munosib timsolidir; katta-katta gaplarni so‘zlaydigan og‘iz esa Rim yepiskoplarining mag‘rur da‘volarining ayni munosib ramzidir.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 132–134.

Muqaddas Kitob bashoratining vahiyni, ayniqsa Daniel kitobining o‘n birinchi bobidagi vahiyni, aynan Rim belgilab beradi. O‘sha bobda Millerchilar harakatidan oldin amalga oshgan bashoratli tarixning katta qismi Daniel 11-bobning so‘nggi olti oyatida takrorlanishi lozim edi. Butparast Rimni ham, papalik Rimini ham taxt ustiga o‘rnatgan uchta jug‘rofiy to‘siqning zabt etilishi 11-bobda tasvirlangan, va bu ikki tasvir zamonaviy Rimning yana taxt ustiga o‘rnatiladigan vaqtining timsolidir. Vahiyni belgilab beradigan aynan Rimdir, va Pavlus papalik Rimi o‘z vaqtida aynan bo‘lishini ko‘rsatadi.

Hech kim sizni hech qanday yo‘l bilan aldamasin; chunki o‘sha kun avval bir imondan qaytish yuz bermaguncha va halokat o‘g‘li bo‘lgan gunoh odami oshkor qilinmaguncha kelmaydi; u Xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan hamma narsaga qarshi turadi va o‘zini ulardan yuqori qo‘yadi; hatto o‘zini Xudodek ko‘rsatib, Xudoning ma‘badida o‘tiradi va o‘zining Xudo ekanini namoyon qiladi. Men hali sizlar bilan bo‘lganimda, bu narsalarni sizlarga aytganimni eslamaysizlarmi? Endi esa uning o‘z vaqtida oshkor bo‘lishi uchun nimaning to‘sqinlik qilayotganini bilasizlar. 2 Salonikaliklarga 2:3–6.

Papalik Muqaddas Kitob bashoratining beshinchi shohligi sifatida milodiy 538-yilda taxtni egalladi, va oltinchi oyatni ko‘rib chiquvchilarning ko‘pi, shubhasiz, Pavlus “Papalik 538-yilda ochib beriladi”, degan ma‘noni nazarda tutgan, deb o‘ylashadi. Bu to‘g‘ri bo‘lishi mumkin, ammo bu, eng kami bilan, Pavlus nimani ko‘rsatib berayotganining ikkilamchi haqiqatidir. Pavlus, barcha payg‘ambarlar kabi, o‘z davridan ko‘ra ko‘proq oxirgi kunlar haqida gapirmoqda. U papalikning bashoratli tarzda qanday ochib berilishini nazarda tutgan edi, chunki payg‘ambar sifatida u boshqa barcha payg‘ambarlar bilan hamfikir edi. Qator ustiga qator, vahiyya ega bo‘lmaganlar halok bo‘ladi, va vahiyya ega bo‘lmaganlar, vahiyya nimaning asosida qaror topishini bilmagani uchun

vahiyga ega emaslar. Rim vahiyga asos solishini bilish hayot-mamot masalasidir. Pavlus, boshqa payg‘ambarlar bilan hamfikir holda, oxirgi kunlarning Rimi bo‘lgan papalik Rimini ochib beradigan narsa “uning vaqti” ekanini ko‘rsatmoqda. Rim bilan bog‘liq bo‘lgan bashoratli “vaqt” Rim nima ekanini va kim ekanini ochib beradi.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Havoriy Pavlus Salonikaliklarga yozgan ikkinchi maktubida papalik hokimiyatining barpo etilishiga olib keladigan buyuk murtadlikni oldindan aytgan edi. U Masihning kuni, ‘avval murtadlik yuz bermaguncha va gunoh odami, halokat o‘g‘li oshkor bo‘lmaguncha, kelmasligini; u Xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan har qanday narsaga qarshi turib, o‘zini ulardan yuqori qo‘yishini; hatto o‘zini Xudo qilib ko‘rsatib, Xudoning ma‘badida Xudoday o‘tirishini’, deb bayon qilgan edi. Bundan tashqari, havoriy o‘z birodarlarini shunday deb ogohlantiradi: ‘nohaqlik siri allaqachon amal qilmoqda.’ 2 Salonikaliklarga 2:3, 4, 7. Hatto o‘sha ilk davrning o‘zidayoq u jamoat ichiga asta-sekin kirib kelayotgan, papalikning rivojlanishiga yo‘l hozirlaydigan xatolarni ko‘rgan edi.”

“Oz-ozdan, dastlab pinhona va sukunatda, so‘ng esa kuchayib, insonlar ongini egallab borgan sari yanada ochiqroq tarzda, ‘gunoh sirligi’ o‘zining aldovchi va kufrona ishini davom ettirdi. Butparastlik urf-odatlarini deyarli sezilmas darajada xristian jamoatiga kirib keldi. Murosa va moslashuv ruhi bir muddat jamoat butparastlik hukmronligi ostida boshidan kechirgan shafqatsiz ta‘qiblar bilan jilovlab turildi. Ammo ta‘qiblar to‘xtagach va xristianlik podshohlarning saroylari hamda qasrlariga kirgach, u Masih va Uning havoriylariga xos kamtarona soddalikni chetga surib, butparast koinlar va hukmdorlarning hashamati hamda mag‘rurligini qabul qildi; va Xudoning talablarining o‘rniga insoniy nazariyalar va rivoyatlarni qo‘ydi. To‘rtinchi asrning boshlarida Konstantinning nomigagina bo‘lgan dinni qabul qilishi katta shodlikka sabab bo‘ldi; va solihlik qiyofasiga burkangan dunyo jamoat ichiga kirib keldi. Endi buzilish ishi tez sur‘at bilan rivojlandi. Butparastlik, garchi yengilgandek ko‘rinsa-da, g‘olibga aylandi. Uning ruhi jamoatni boshqardi. Uning ta‘limotlari, marosimlari va xurofotlari Masihning izdoshlari ekanini da‘vo qiluvchilarning e‘tiqodi va sajdasi singdirildi.”

“Butparastlik bilan xristianlik o‘rtasidagi bu murosa, bashoratda Xudoga qarshi turuvchi va o‘zini Xudodan yuqori ko‘taruvchi deb oldindan aytilgan “gunoh odami”ning shakllanishiga olib keldi. Soxta dinning o‘sha ulkan tizimi Shayton qudratining eng yuksak asaridir — uning o‘z irodasiga ko‘ra yer yuzini boshqarish uchun taxtga o‘tirishga bo‘lgan urinishlarining yodgorligidir.” The Great Controversy, 49, 50.